

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ САМОВРЯДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Анна Геннадіївна СЕРВЕТНИК,

доктор філософії

Розвиток інституту нотаріату в умовах поєднання публічно-правових засад із принципами професійної автономії зумовлює підвищену увагу до механізмів контролю у цій сфері. Поряд із державним контролем важливе місце посідає самоврядний контроль, який реалізується в межах системи нотаріального самоврядування та спрямований на забезпечення дотримання професійних стандартів, норм етики й належної організації нотаріальної діяльності.

Так, О.Г. Рувін, досліджуючи контроль за діяльністю судово-експертних установ, зазначає, що самоврядний контроль може бути як тотожний контролю, який здійснюють органи місцевого самоврядування, так і внутрішньо-організаційний контроль, який здійснюється в організаціях (судово-експертних установах) самоврядовчими органами цих організацій [0, с. 226]. У першому випадку такий контроль знаходить свій прояв в реалізації контрольних повноважень органів місцевого самоврядування щодо перевірки підконтрольній діяльності відповідності вимогам чинного законодавства в частині, що стосується інтересів відповідних територіальних громад. Основними ознаками самоврядного контролю є особливий суб'єкт його здійснення – органи місцевого самоврядування; мета здійснення – забезпечення дотримання прав та законних інтересів відповідних територіальних громад в діяльності судово-експертних установ; самоврядний контроль спрямований на дотримання земельного, фінансового та іншого законодавства в частині забезпечення права комунальної власності, публічних фінансових та інших інтересів територіальної громади, інтереси якої представляють відповідні органи місцевого самоврядування. У другому прояві самоврядний контроль О.Г. Рувін розглядає як різновид внутрішнього контролю, який реалізується органами самоврядування судово-експертних установ, або судово-експертними об'єднаннями, їх спеціально створеними органами з метою забезпечення високої якості судово-експертної діяльності [0, с. 48]. Отже, мова йде про подвійне розуміння самоврядного контролю.

Разом із цим доволі значна кількість вчених розглядає самоврядний контроль в унітарному його прояві, саме як діяльність органів місцевого самоврядування. Зокрема, О.М. Музичук вважає, що суб'єктами самоврядного контролю є органи місцевого самоврядування, поняття якого сформульоване у ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Необхідною умовою реалізації органами

місцевого самоврядування самоврядної та представницької функцій є наявність у них контрольних повноважень, які спрямовані на захист прав та законних інтересів громадян – членів певної територіальної громади. Така діяльність становить основу контрольної функції цих органів, які й створені саме з метою вирішення питань місцевого значення [0, с. 27].

Подібних поглядів дотримується й Т.А. Кравченко, яка систему самоврядного контролю характеризує такими складовими елементами: суб'єкт контролю – сільські, селищні, міські, районні та обласні ради, їх посадові особи; об'єкт контролю – суспільні відносини, що передбачають здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства; контрольна діяльність (процес) – такі суспільні відносини, у яких реалізується взаємодія суб'єкта й об'єкта контролю [0]. Авторка пропонує таке визначення самоврядного контролю за використанням і охороною земель: діяльність відповідних органів сільських, селищних, міських, районних і обласних рад – спрямована на дотримання вимог земельного законодавства, забезпечення гарантій реалізації земельно-правових норм та утвердження законності в земельних відносинах, що передбачає постійне спостереження за станом земель, отримання від землекористувачів і землевласників відповідної інформації про використання земель, аналіз цієї інформації та результатів моніторингу [0].

На думку С.М. Дмитренко, самоврядний контроль у сфері земельних відносин – це особливий напрям діяльності органів місцевого самоврядування, який включає в себе спеціальний нормативно-визначений інструментарій аналізу, оцінки та впливу (методів та засобів), що реалізуються з метою забезпечення відповідності вимогам законодавства діяльності суб'єктів земельних відносин із приводу охорони землі, а також володіння, користування та розпорядження нею [0, с. 51].

Таким чином, самоврядний контроль за нотаріальною діяльністю — це форма професійного контролю, що здійснюється органами нотаріального самоврядування в межах наданих законом повноважень з метою забезпечення законності, професійної етики, належної якості та стандартів здійснення нотаріальної діяльності, а також захисту інтересів суспільства і самої нотаріальної спільноти. Ознаками самоврядного контролю за нотаріальною діяльністю, на нашу думку, є наступні: суб'єктом його реалізації не виступає держава та уповноважені нею органи; ґрунтується на принципі автономії та саморегуляції професії; має професійний і корпоративний характер; спрямований на забезпечення дотримання законодавства, стандартів нотаріальної діяльності та правил професійної етики; реалізується у формах перевірок, дисциплінарних проваджень, розгляду скарг; не замінює державний контроль, а доповнює його; орієнтований на підвищення якості нотаріальних послуг і відповідальності нотаріусів.

Список використаних джерел

1. Рувін О. Г. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України. Дис доктор юрид наук. 12.00.07. Суми. 2021. 410 с.
2. Музичук О. М. Поняття та особливості самоврядного контролю за діяльністю правоохоронних органів в Україні. Сучасні проблеми адміністративного права та процесу : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.). С. 27-29
3. Кравченко Т.А. Самоврядний контроль у сфері земельних відносин в Україні: сучасний стан і шляхи вдосконалення. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. № 1. 2015. URL: https://el-zbirn-du.at.ua/2015_1/16.pdf
4. Дмитренко С.М. Адміністративно-правове забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Дис канд юрид наук. 12.00.07. Суми. 2021. 242 с.